

Premise în implementarea sistemului „Baza Fiscală Comună Consolidată”

Gheorghe MATEI

Universitatea din Craiova
ghematei@yahoo.com

Daniela PÎRVU

Universitatea din Pitești
ddanapirvu@yahoo.com

Rezumat. *Interdependențele dintre state și importanța legăturilor dintre ele au crescut și s-au extins într-o modalitate fără precedent în istorie. În contextul globalizării, mobilitatea factorilor de producție poate genera presiuni asupra guvernelor de a reduce fiscalitatea, astfel încât țările lor să rămână atractive. În aceste condiții, divergențele între statele europene se vor intensifica, sporind controversile legate de limitele suveranității naționale în domeniul fiscalității directe și în special a impozitelor pe veniturile corporațiilor. Devine, astfel, stringentă necesitatea unei coordonări în domeniul fiscal la nivelul Uniunii Europene, dar nu trebuie neglijat faptul că preferințele sociale ale fiecărui stat reclamă independență în crearea politicii fiscale naționale.*

Cuvinte-cheie: optimizare fiscală; baza fiscală comună consolidată; politică fiscală națională.

Coduri JEL: G32, H25.

Cod REL: 8K.

Necesitatea armonizării bazei fiscale a corporațiilor

Globalizarea economiei mondiale, progresul realizat în liberalizarea comerțului și expansiunea fluxurilor de capital au făcut mai facilă mișcarea bunurilor, serviciilor, forței de muncă și capitalurilor peste granițele naturale. Ca o consecință, contribuabilii au mai multe posibilități de a evita impunerea ridicată dintr-o țară prin mutarea sursei impunerii în țări cu niveluri ale fiscalității mai reduse, astfel încât oportunitățile de creștere economică se mută dintr-o țară în alta.

În cazul în care capitalul este mobil și nivelul de impunere diferă de la țară la țară, companiile multinaționale pot folosi un set complet de strategii de optimizare fiscală (transferul profiturilor în zonele cu un nivel redus de impunere sau crearea unor departamente financiare în paradisuri fiscale pentru finanțarea investițiilor de către linii de creditare din cadrul grupului). Astfel de strategii de neplată a impozitelor generează pierderi de venituri la nivelul țărilor cu un nivel fiscal ridicat și dezavantajează întreprinderile mici și mijlocii care participă la competiție pe aceeași piață.

Analiza nivelului de impozitare a veniturilor companiilor demonstrează faptul că fiscalitatea poate determina un imbold spre investiții diferit în țările membre ale Uniunii Europene. Cotele nominale de impozitare nu sunt un indicator complet al sarcinii fiscale, motiv pentru care vom analiza nivelul cotei nominale ajustate și al cotei implicite de impozitare.

Cota nominală ajustată include, pe lângă cota nominală anunțată de autorități pentru impunerea unei activități, și cota unui impozit suplimentar pe veniturile companiilor, introdus frecvent de autoritățile publice locale. De regulă, aceste impozite suplimentare pot fi deduse din baza de impunere. Spre exemplu, în Portugalia, începând cu anul 2007, autoritățile publice locale pot suprataxa profitul corporațiilor cu o cotă de maximum 1,5%. Franța aplică o cotă de impozitare nominală de 33,5%, însă companiile mari (care au o cifră de afaceri mai mare de 7.630.000 euro și un profit impozabil mai mare de 2.289.000 euro) sunt subiectul unei impozitări suplimentare cu o cotă de 3,3%. Toate firmele care au o cifră de afaceri mai mare de 400.000 euro sunt obligate la plata unui impozit pe profit minim anual care variază între 1300 euro și 110.000 euro (în situația în care cifra de afaceri este mai mare de 500.000.000 euro). În Ungaria, începând cu anul 2006, se percepe o „suprataxă de solidaritate” de la majoritatea corporațiilor rezidente, în cotă de 4%, și un impozit local asupra afacerilor în cotă de 2%. În Italia, autoritățile publice locale pot percepe un impozit suplimentar pe veniturile corporațiilor în cotă de minimum 3,9% și maximum 4,9% în funcție de locația corporațiilor respective.

Cota implicită de impozitare măsoară nivelul efectiv al sarcinii fiscale aferente diferitelor tipuri de venituri economice sau activități.

O măsurare corectă a nivelului impozitării la care sunt supuse corporațiile trebuie să ia în considerare faptul că efectul economic final al sarcinii fiscale poate fi adesea transmis de la unii contribuabili către alții în cadrul interacțiunii dintre cerere și ofertă. Un exemplu elocvent este dat de situația în care firmele majorează prețurile de vânzare ca răspuns la creșterea impozitului pe veniturile companiilor. Determinarea impactului

acestor fenomene asupra nivelului de impozitare este dificilă, dar ea se realizează, în parte, prin intermediul cotei implicite de impozitare. Cota implicită de impozitare reprezintă raportul procentual dintre veniturile fiscale agregate și baza de impunere potențială. Evoluția indicatorului este dificil de interpretat mai ales în situația în care nu este posibilă o distincție clară a diferitelor influențe asupra impozitării.

Potrivit metodologiei prezentate de Comisia Europeană, cota implicită de impozitare a veniturilor corporațiilor se determină după următoarea formulă:

Cota implicită de impozitare a veniturilor corporațiilor = $\frac{\text{Impozitul pe profitul corporațiilor (inclusiv câștigurile societăților holding)/(\text{surplusul operațional net al corporațiilor nefinanciare și financiare} + \text{dobânda primită de corporațiile nefinanciare și financiare} - \text{dobânda plătită de corporațiile nefinanciare și financiare} + \text{chiriile primite de corporațiile nefinanciare și financiare} - \text{chiriile plătite de corporațiile nefinanciare și financiare} + \text{dividendele primite de corporațiile nefinanciare și financiare} - \text{dividendele plătite de corporațiile nefinanciare și financiare} + \text{dividendele primite de autoritățile publice} + \text{dividendele primite de restul lumii} + \text{dividendele primite de gospodării, de persoanele care lucrează pe cont propriu și de organizațiile nonprofit} + \text{venituri din despăgubiri aferente asigurărilor primite de corporațiile nefinanciare și financiare} - \text{prime de asigurare plătite de corporațiile nefinanciare și financiare})}{\text{Baza de impunere potențială}} \times 100$.

În figura 1 este prezentată situația cotei implicite de impozitare a veniturilor corporațiilor și a cotei nominale ajustate de impozitare a veniturilor corporațiilor.

Observăm că în țări precum Cipru sau Estonia nivelul cotei nominale de impozitare a veniturilor companiilor este redus, dar nivelul efectiv al sarcinii fiscale a companiilor este ridicat, iar în țări precum Belgia sau Grecia întâlnim o situație inversă – nivelul cotei nominale de impozitare a veniturilor companiilor este mare, dar nivelul efectiv al sarcinii fiscale a companiilor este redus.

Prin urmare, cotele nominale de impozitare nu pot oferi informații complete asupra sarcinii fiscale la care sunt supuse corporațiile. Acest neajuns poate fi înlăturat prin determinarea cotei efective de impozitare. În literatura de specialitate este calculată atât cota de impozitare marginală efectivă (eng. Effective marginal tax rate – EMTR), cât și cota efectivă de impozitare medie (eng. Effective average tax rate – EATR). Metodologia utilizată pentru calcularea celor două cote a fost creată de către Devereux M.P. în 1999 și de Griffith R. în anul 2003. Demersul propus de cei doi economiști constă în considerarea unei investiții ipotetice suplimentare localizată fie în țara de rezidență, fie în altă țară. Deciziile investiționale sunt afectate de ambele rate efective menționate mai sus, dar în mod diferit. În timp ce ratele efective medii orientează decizia asupra amplasamentului ales pentru o investiție, nivelul investiției respective este influențat mai puternic de rata efectivă marginală.

Cota de impozitare marginală efectivă oferă posibilitatea măsurării efectului fiscalității asupra imboldului de a investi. Ea reprezintă rata care se aplică la investiția

marginală a proiectului, prezentând impactul pe care impozitele îl au asupra unei investiții care se caracterizează printr-o cotă minimă a profitului după impozitare.

Măsurarea impactului impozitului pe veniturile corporațiilor asupra nivelului capitalului investit se realizează prin intermediul costului capitalului, definit ca rata beneficiului cerută de acționarii companiei înainte de impozitare. Diferența, exprimată în formă procentuală, între costul capitalului și rata reală a beneficiului după impozitare solicitată de firmă reprezintă cota de impozitare marginală efectivă.

Ideea de bază este aceea că firmele vor investi până la punctul în care rezultatul marginal al capitalului este chiar egal cu costul capitalului. Pentru o rată solicitată a beneficiului după impozitare, cu cât este mai restrictiv sistemul fiscal, cu atât costul capitalului va fi mai mare.

Utilizând notațiile autorilor (Devereux M.P. și Griffith R.), formula de calcul a cotei de impozitare marginale efective este:

$$EMTR = (\tilde{p} - r) / \tilde{p}$$

unde:

$\tilde{p}$ reprezintă costul capitalului pentru o investiție marginală;
 r reprezintă rata de actualizare;

sau

$$EMTR = [c - (r + \delta)] / c = [(1 - A) / (1 - \tau A)] \times \tau$$

unde:

c reprezintă costul capitalului;
 r reprezintă rata de actualizare;
 τ reprezintă cota de impozitare;
 δ reprezintă deprecierea economică;

A reprezintă valoarea prezentă netă a deprecierei plăților efectuate pentru remunerarea capitalului ca procent din costul unei investiții.

Această expresie arată că relația dintre cota nominală de impozitare și cota de impozitare marginală efectivă depinde de A . Valoarea 1 a indicatorului A arată caracterul nedistorsionar al impozitării veniturilor corporațiilor. Cu cât A este mai mic cu atât impozitarea veniturilor corporațiilor va avea un impact mai puternic asupra investiției respective. Dacă A este egală cu 0, atunci cota de impozitare marginală efectivă va fi egală cu cota nominală de impozitare.

Cota efectivă de impozitare medie reprezintă diferența, exprimată sub formă procentuală, a valorii nete prezente a unui proiect de investiții profitabil în absența impozitării și valoarea netă prezentă a aceluiași proiect de investiții în prezența impozitării. În ambele cazuri, investiția ipotetică a fost realizată într-o perioadă și generează beneficii în perioada următoare. O altă ipoteză utilizată în determinarea cotei efective de impozitare medii este aceea că sistemul fiscal rămâne neschimbat pe durata de viață a proiectului de investiții.

Formula de calcul a cotei efective de impozitare medie este:

$$EATR = \frac{R^* - R}{p / (1 + r)}$$

$$R^* = (p - r) / (1 + r)$$

$$R = \frac{(1 + \delta)(1 - \tau) + (r + \delta)(1 - A)}{1 + r}$$

unde:

R^* reprezintă valoarea prezentă netă în absența impozitării;

R reprezintă valoarea prezentă netă în prezența impozitării;

p reprezintă profitul înainte de impozitare.

Analizând evoluția cotei de impozitare marginale efective și a cotei efective de impozitare medii în perioada 1982-2005, la o rată estimată a inflației de 3,5%, Devereux și Sørensen au ajuns la următoarele concluzii:

- nivelul cotei de impozitare marginale efective a rămas relativ stabil până la sfârșitul anilor 1990 (26% în anul 1982 și 25,5% în anul 1999) și a înregistrat o scădere substanțială în perioada următoare (21% în 2005);
- nivelul cotei efective de impozitare medii a scăzut de la 34,5% în anul 1982 la 29% în anul 2005.

Pentru anul 2007, de Mooij R. și Devereux M.P. au ajuns la concluzia că în toate țările europene, cu excepția Belgiei, valoarea cotei de impozitare marginale efective este pozitivă, variind de la 15% în Malta până la 0,25% în Estonia (vezi figura 2).

În acest context, introducerea unui sistem armonizat de impunere a veniturilor companiilor ar putea contribui la reducerea distorsiunilor cauzate de diferențele de la o țară la alta în ceea ce privește repartizarea investițiilor și a bazelor de impozitare, precum și la realizarea neutralității fiscale între investițiile interne și cele realizate la nivelul UE.

2. Descrierea sistemului „Baza Fiscală Comună Consolidată”

Baza consolidată comună de impozitare (*Common Consolidated Tax Base – CCTB*) este un sistem pe baza căruia companiile multinaționale și-ar determina în mod consolidat volumul veniturilor impozabile.

Acțiuni concrete destinate construirii acestui sistem au început cu ocazia Consiliului ECOFIN din septembrie 2004, când o largă majoritate de state membre au acceptat utilitatea unor progrese pe calea construirii unei baze comune de impozitare și au decis constituirea unui grup de lucru format din experți reprezentând statele membre și prezidat de Comisia Europeană, care să examineze în detaliu soluțiile posibile. Potrivit obiectivelor propuse în 2004, activitatea acestui grup (engl. *Common Consolidated Corporate Tax Base Working Group – CCCTB WG*) trebuia să se

concretizeze într-o propunere legislativă la finele anului 2008, însă deocamdată acest obiectiv nu a fost atins.

Reglementarea privind baza comună consolidată de impozitare se va aplica firmelor care plătesc impozit pe veniturile corporațiilor în statele membre ale Uniunii Europene (care vor fi precizate într-o anexă a reglementării, anexă care va fi modificată anual) organizate în grupuri, dar care își desfășoară activitatea economică potrivit unei strategii singulare de grup. Detaliile cu privire la definirea grupului nu sunt încă definitivate întrucât grupul de lucru întâmpină dificultăți în stabilirea unui prag de deținere de acțiuni care să dovedească (prin relațiile de proprietate) legăturile dintre firmele componente.

Existența unor relații complexe de proprietate între companiile cu rezidența în Uniunea Europeană și companii din afara Uniunii reclamă însă clarificarea statutului grupurilor respective. Există câteva combinații mai sensibile, al căror tratament trebuie diferențiat (Negrescu, 2007, p. 57):

- *mai multe companii comunitare controlate de o entitate extracomunitară.* În această situație ar fi de dorit ca sistemul să li se aplice deoarece, altminteri, aplicarea CCCTB ar putea fi evitată de firmele din UE prin simpla mutare a entității care le controlează în afara Comunității;
- *o societate-mamă comunitară având o subsidiară într-o țară terță, care controlează, la rândul ei, o firmă comunitară.* În această situație entitățile comunitare ar trebui supuse CCCTB dacă pragurile de deținere sunt suficient de mari pentru a putea fi definite ca proprietate legală, dar consolidarea bazei de impunere cu excluderea entității intermediare riscă să creeze dificultăți de ordin tehnic.

Aceste corporații pot opta pentru impunerea pe baza sistemului CCCTB. Această opțiune va fi realizată prin notificarea autorităților competente cu cel puțin trei luni înainte de începerea anului fiscal. Ea va fi validă pentru cinci ani și va fi reînnoită automat pentru perioade de trei ani în lipsa unei notificări oficiale din partea corporațiilor, iar consolidarea se va realiza în mod obligatoriu pentru veniturile și cheltuielile tuturor membrilor unui grup de companii.

3. Dificultăți în implementarea sistemului CCCTB

Problema pentru care în momentul de față nu a fost găsită o soluție convenabilă se referă la regulile contabile care ar trebui utilizate pentru definirea bazei comune. În discuțiile realizate la nivelul grupului de lucru s-a vehiculat frecvent ideea utilizării Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS). Acestea au avantajul, pe lângă larga lor recunoaștere pe plan internațional, a ușurinței adaptării contribuabililor, deoarece – cu începere de la 1 ianuarie 2005 – la scară comunitară se aplică un regulament care cere companiilor listate pe piața reglementată de capital să își întocmească bilanțurile consolidate potrivit cerințelor IFRS. O serie de studii au demonstrat faptul că aceste standarde pot oferi soluții care să fie preluate în regulile de

întocmire a bazei consolidate, putând duce și la o reducere a ratelor de impunere, ceea ce ar spori atractivitatea ca amplasament pentru investiții a întregii Uniuni Europene.

În opinia oficialilor de la Bruxelles utilizarea acestor standarde ar fi dificilă întrucât în multe țări, în cazul firmelor locale, nu este permisă utilizarea lor și nu toate standardele sunt compatibile cu necesitățile impozitării. Din acest motiv, s-a stabilit că se va porni de la reglementările contabile general acceptate în toate țările membre, care vor suferi anumite modificări pentru a satisface regulile stabilite pentru CCCTB. Alte discuții purtate la nivelul grupului de lucru, în legătură cu introducerea CCCTB, au vizat:

- *Activele fixe și deprecierea.* Activele care îndeplinesc condițiile necesare se pot amortiza fie individual, ceea ce necesită o estimare a duratei de viață a fiecărui activ în parte la achiziționare (în conformitate cu normele comune aplicabile pe teritoriul UE), și o amortizare individuală pe parcursul duratei de viață, fie în una sau mai multe categorii având o durată de viață stabilită comună. Comisia consideră că dezvoltarea metodei de grupare în cadrul CCCTB implică avantaje considerabile;

- *Deduceri pentru provizioane.* Provizioanele pot fi în general nedeductibile fiscal, completate de o listă de excepții deductibile fiscal, sau pot fi în general deductibile fiscal, completate de o listă de excepții nedeductibile fiscal. Comisia consideră că provizioanele deductibile fiscal trebuie definite și completate de o listă de excepții nedeductibile fiscal;

- *Metodologie generală.* Pentru calcularea bazei de impozitare a unei societăți se poate porni de la comparația dintre bilanțurile de deschidere și închidere sau de la contul de profit și pierdere al societății. În primul caz este necesară pregătirea unui model de „bilanț fiscal” conform unor norme definite în comun, care să includă și contul de profit și pierdere. În al doilea caz, este necesar doar contul de profit și pierdere definit de comun acord în legislația CCCTB; informațiile legate de bilanț pot fi verificate prin raportare la conturile financiare. Comisia consideră că nu este necesar un bilanț fiscal, acesta reprezentând o povară administrativă suplimentară;

- *Impozite locale.* În anumite state membre există impozite locale pe afaceri. Acestea pot fi deductibile din baza consolidată și incluse astfel în mecanismul de repartizare sau reținute la nivel național și deduse doar din acea parte a bazei consolidate care revine statului membru respectiv. Comisia consideră că, în general, este preferabilă stabilirea unui set cât mai amplu de norme, pentru a se evita pe cât posibil „derogările” naționale sau impozitele suplimentare. Cu toate acestea, este necesară o analiză suplimentară a consecințelor în ansamblul lor, întrucât „repartizarea” deducerilor pentru impozitele locale la nivelul UE, dar „nerepartizarea” impozitelor naționale la nivelul bazei comune ar putea genera o lipsă de consecvență;

- *Venituri din străinătate.* Veniturile din străinătate ale unei companii pot fi excluse complet din baza fiscală consolidată sau pot fi încorporate în aceasta. În ultima situație este necesară o metodă de includere a acestora în mecanismul de consolidare și repartizare. Se ridică această problemă întrucât trebuie luate în considerare metodele diferite de evitare a dublei impuneri utilizate în prezent de statele membre conform legislației naționale, precum și tratatele bilaterale cu țări terțe. Comisia consideră că

este preferabilă punerea la punct a unei metode care să încorporeze veniturile din străinătate în baza fiscală consolidată și care să fie completată, acolo unde este cazul, de o formă de scutire pentru evitarea dublei impuneri;

▪ *Tranzacțiile în interiorul grupurilor.* Evitarea problemelor legate de prețurile de transfer reprezintă un avantaj important al consolidării. Cu toate acestea, există mai multe metode de eliminare a tranzacțiilor în interiorul grupurilor odată cu consolidarea bazei. Prețurile de transfer pot fi ignorate, recunoscute la nivel de costuri sau recunoscute la prețul stabilit în condiții de deplină concurență. Fiecare metodă prezintă avantaje și dezavantaje, motiv pentru care Comisia trebuie să decidă care dintre ele este preferabilă sau dacă este posibil ca fiecare grup să aibă permisiunea de a alege.

Însă problema care a generat cele mai multe discuții o reprezintă formula de alocare, între statele membre îndreptățite, a venitului consolidat determinat prin baza de impunere decisă. Este necesar ca această formulă să fie transparentă și simplă, să nu comporte costuri de conformare și de administrare excesive, să reducă posibilitatea corporațiilor de a deplasa factorii de alocare dintr-un amplasament într-altul și să nu genereze distorsiuni la nivelul mediului de afaceri din Uniunea Europeană.

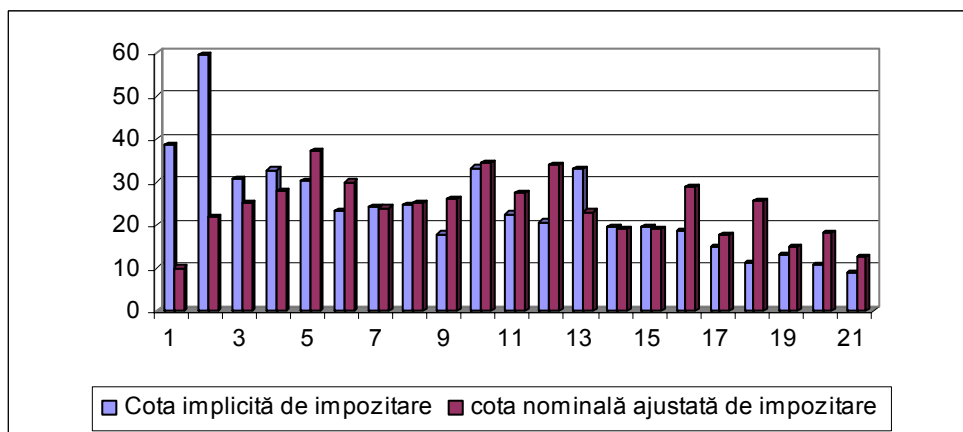
4. Concluzii

Orientările recente în direcția unei politici de impozitare europene comune de impozitare a veniturilor companiilor generale au ca obiectiv prevenirea efectelor negative ale concurenței fiscale, în special al „migrării” bazelor de impozitare naționale, prin mutarea sediilor corporațiilor în țările cu regimuri fiscale mai avantajoase.

Ideea armonizării impunerii corporatiste constituie în momentul de față unul dintre cele mai importante subiecte de dezbatere pe agenda de lucru a Comisiei Europene, dar și în cadrul abordărilor teoretice ale specialiștilor. Extrema diversitate a acestor abordări este un indice grăitor al complexității problemelor care împiedică formularea, chiar și la nivel teoretic și independent de considerațiile de fezabilitate politică, a unor soluții larg împărtășite.

Propunerea Comisiei Europene de a lua măsuri în vederea impozitării veniturilor societăților de capital conform unei baze fiscale consolidate pentru activitățile desfășurate la nivelul Uniunii Europene și-a găsit numeroși adepți, atrași de posibilitățile oferite de un sistem de impozitare mai clar și o mai bună planificare a afacerilor ce ar rezulta în urma aplicării unei astfel de formule, cât și numeroși opozanți, care susțin că stabilirea impozitului pe veniturile companiilor trebuie să rămână o decizie a guvernelor naționale.

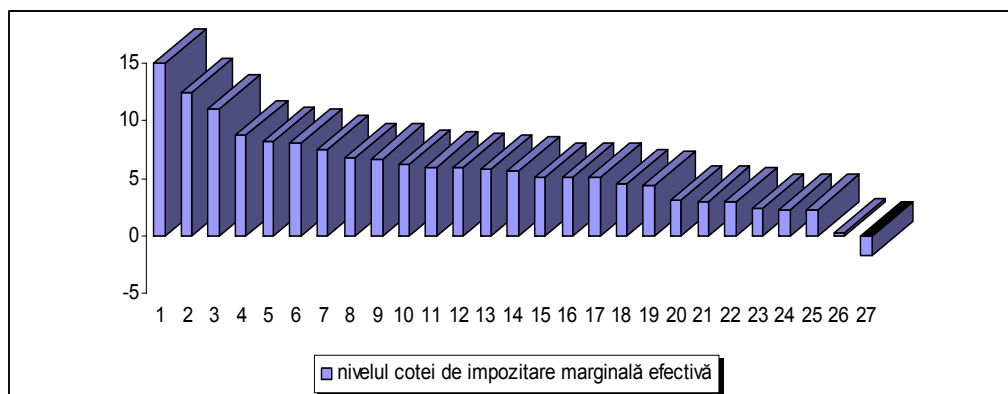

Legendă: 1- Cipru, 2 – Estonia, 3 – Danemarca, 4 – Suedia, 5 – Italia, 6 – Marea Britanie, 7 – Cehia, 8 – Austria, 9 – Finlanda, 10 – Franța, 11 – Portugalia, 12 – Belgia, 13 – Slovenia, 14 – Polonia, 15 – Slovacia, 16 – Grecia, 17 – Ungaria, 18 – Olanda, 19 – Letonia, 20 – Lituania, 21 – Irlanda.

Notă: Pentru Bulgaria, Germania, Luxemburg, Malta și România nu există date; în figură este redată situația la nivelul anului 2007, cu excepția Greciei, Ungariei, Poloniei și Portugaliei în cazul cărora datele vizează anul 2006.

Figura 1. Prezentare comparativă a cotei implicite de impozitare și a cotei nominale ajustate de impozitare a veniturilor companiilor

Legendă: 1- Malta, 2 – Luxemburg, 3 – Spania, 4 – Cehia, 5 – Germania, 6 – Franța, 7 – Finlanda, 8 – Italia, 9 – Polonia, 10 – Olanda, 11 – Slovenia, 12 – Grecia, 13 – Austria, 14 – Suedia, 15 – Danemarca, 16 – Ungaria, 17 – Slovacia, 18 – Portugalia, 19 – Marea Britanie, 20 – Irlanda, 21 – Cipru, 22 – Lituania, 23 – Bulgaria, 24 – Letonia, 25 – România, 26 – Estonia, 27 – Belgia.

Figura 2. Nivelul cotei de impozitare marginală efectivă în țările membre ale Uniunii Europene în anul 2007

Bibliografie

- Agúndez-García, A., "The Delineation and Apportionment of an EU Consolidated Tax Base for Multi-jurisdictional Corporate Income Taxation: a Review of Issues and Options", *Taxation Papers*, 2006, pp. 32-38
- Devereux, M.P., Griffith, R., "Evaluating tax policy for location decisions", *International Tax and Public Finance*, Vol. 10, No. 2, 2003, pp. 107-126
- Devereux, M.P., Sørensen, P.B., "The corporate income tax: international trends and options for fundamental reform", *Working Party No. 2 of the Committee on Fiscal Affairs of the OECD*, 2005, pp. 69-71
- Devereux, M.P., "Taxes in the EU New Member States and the Location of Capital and Profit", Oxford University Centre for Business Taxation, *WP 07/03*, 2006, p. 5
- Elschner, C., Vanborren, W., "Corporate Effective Tax Rates in an Enlarged European Union", *Taxation Papers*, 2009, p. 8
- de Mooij, R., Devereux, M.P., "Alternative Systems of Business Tax in Europe. An Applied Analysis of ACE and CBIT Reforms", *Taxation Papers*, 2009, pp. 17
- Negrescu, D. (coord.), "Tendințe de armonizare fiscală la nivelul Uniunii Europene. Provocări pentru România", Proiect SPOS 2007 – *Studii de strategie și politici*, Studiul nr. 5, Institutul European din România
- Oestreicher, A., Spengel, C., "Tax Harmonisation in Europe. The Determination of Corporate Taxable Income in the EU Member States", *ZEWDiscussion Paper*, No.07-035, June 2007, pp. 34
- European Commission, *Taxation trends in the European Union*, 2009, pp. 104, 353-354, 362.
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee, implementing the Community Programme for improved growth and employment and the enhanced competitiveness of EU business: Further Progress during 2006 and next steps towards a proposal on the Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), COM(2007) 223
- Common consolidated corporate tax base working group (CCCTB WG), Possible elements of a technical outline, June 2007